ÖĞRETMENLER İÇİN ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE YOL HARİTASI

Çocuk işçiliği bir çocuk hakkı ihlalidir.

-18

18 yaş altında her birey çocuktur. (BM ÇHS Madde 1)

Taraf Devletler sözleşmede yer alan tüm hakların hayata geçmesinden sorumludur. (BM ÇHS Madde 4)

Çocukların ekonomik sömürüden, eğitimlerini ve gelişimini aksatacak işlerden korunma hakları vardır. (BM ÇHS Madde 32)

Ayrıca çocuk işçiliği; eğitim, sağlık, oyun oynama gibi birçok çocuk hakkının ihlalini içerir.

Öğretmenlerin çocuk işçiliğinin önlenmesi, fark edilmesi, bildirilmesi ve takibi konusunda sorumlulukları vardır.

Peki Neler Yapabilirler? Hangi Adımları Atmaları Beklenir?

Başlamadan Önce: Kendini ve Eğitim Ortamını Değerlendirme

- Çocuk işçiliğine dair doğru bilgilere sahip miyim?
- Çocuğun çalışmasına dair bir risk fark ettiğimde nereye, nasıl başvuracağımı biliyor muyum?
- Akademik başarı gözetmeksizin tüm çocukların eğitime erişiminin bir hak olduğunu biliyor muyum?
- Sınıfım ve okulum çocuklara kapsayıcı ve katılımcı bir ortam sunuyor mu?

1. adım

BURADAN BAŞLAYIN

1. adım
Çalışan Çocuğun Tespiti

Sınıfınızda/okulunuzda çalışan çocuk var mı?

evet → 6. adım

emin değilim

hayır

2. adım
Risk Değerlendirme

Sınıfınızda/okulunuzda;

- ◯ Okula sık sık devamsızlık yapanlar var.
- ◯ Derste uyuyakalan, yorgun olduğunu gözlediğim öğrenciler var.
- ◯ Ebeveynlerine ilişkin ölüm, işsiz kalma, cezaevinde olma, vb. durumlar yaşayan öğrencilerim var.
- ◯ Derin bir yoksullukla mücadele eden öğrencim var.
- ◯ Evinde, aile üyelerinden bakım ihtiyacı olan öğrencim var.
- ◯ Çok sayıda ve/veya bakıma ihtiyaç duyan kardeşi olan öğrencim var.
- ◯ Farklı ülkelerden Türkiye'ye göçle gelmiş öğrencim var.
- ◯ Dersleri anlamakta zorlanan ve akademik başarısı düşük öğrencim var.

Bu durumda devamsızlık mektubu üzerinden aileyle iletişime geçme sürecini başlatmalısınız.

Bu şıklardan herhangi birini işaretlediniz mi?

evet → Çalışma riski olan ya da çalışan çocuklar olabilir.

hayır → 1. adım → Takipte kalın ve risklerin yol açabileceği başka ihmal ve istismarları sorgulayın.

3. adım
Çocuk ile Görüşme

Kendiniz ya da varsa okul psikolojik danışmanı ile birlikte çocukla bir görüşme yaparak bilgi edinin.

Çocuğun çalışma riskinin yüksek olduğunu ya da çocuğun çalıştığını tespit ettiniz mi?

hayır → 1. adım

evet → 4. adım

4. adım
Veli ile Görüşme

Kendiniz ya da varsa okul psikolojik danışmanı ile birlikte velisi ile bir görüşme yaparak bilgi edinin.

Çocuğun çalışma riskinin yüksek olduğunu ya da çocuğun çalıştığını düşünüyor musunuz?

hayır → 1. adım

evet → 5. adım

5. adım
Önleyici Çalışmalar

çocuk çalışmıyor ama risk yüksekse; çocuk çalışıyorsa; → 6. adım

Velilerle Çalışmalar

Çocuğun çalışmasını önlemek üzere veli ile işbirliği mümkün mü?

hayır → Çocuğu gözlemlemeye ve takip etmeye devam edin. Çocukta gözlemlediğiniz risklere dair sosyal hizmetlerden destek almalısınız.

evet

Okul / Sınıf Temelli Çalışmalar

Yaptığınız görüşmelerde yukarıdaki maddelere benzer durumlar var mıydı?

hayır

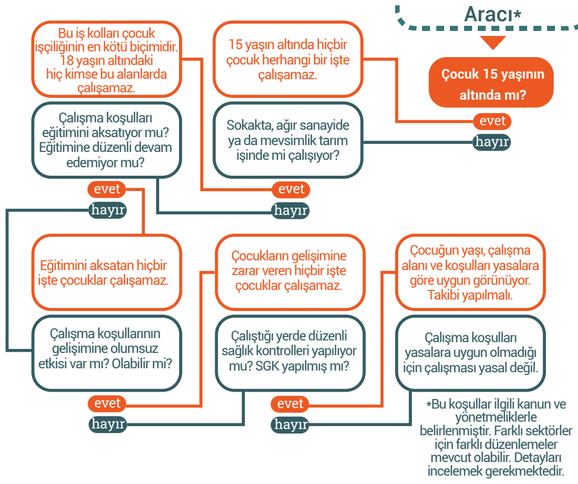
evet

Okul ve Sınıf Temelli Önleyici Çalışmalar için;

6. adım
Yasalara Göre Çocuk İşçiliğini Değerlendirmek

Yasalara Göre Çocuk İşçiliği Basit Değerlendirme Aracı*

*Bu koşullar ilgili kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Farklı sektörler için farklı düzenlemeler mevcut olabilir. Detayları incelemek gerekmektedir.

Görüşmelerde aşağıdaki bilgileri aldınız mı? Almadıysanız lütfen öğrenmeye çalışın ve yandaki tablodan yararlanarak çalışma koşullarının yasalara göre uygunluğunu değerlendirin.

- ✓ Çocuğun yaşı
- ✓ Çalıştığı yer, sektör
- ✓ Çalışma saatleri
- ✓ Okula devamsızlık durumu
- ✓ İşyerinde sigorta, düzenli sağlık kontrolü ve sözleşmesinin olup olmadığı

Yasalara göre çocuğun çalışması yasak mı?

evet

hayır → Yasalara uygun olsa da çalışan bir çocuğun okuldan uzaklaşma riski yüksektir. Bu nedenle çocuk ve aileye çocuğun çalışmasının ancak eğitimini ve gelişimini aksatmaması halinde yasal olduğunu iletmelisiniz.

7. adım
Hak Arama Konusunda Bilgi ve Yönlendirme

Veli ve çocuk içinde bulunduğu durumun yasalara aykırı olduğuna dair bilgilendirilmelidir.

ÇOCUĞUN ÇALIŞTIĞI YER İLE İLGİLİ ŞİKAYET VE BİLDİRİM İÇİN YÖNLENDİRME ÖNERİLERİ:

I	II	III
Çalıştığı yer biliniyorsa; **ALO 170** **Zabıta** **Sosyal Güvenlik Kurumu**	Çocuğun işe bağlı bir meslek hastalığı varsa ya da iş kazası geçirmişse; **Sağlık Kurumları (hastaneler, toplum sağlığı merkezleri vb.)**	Çocuğun çalıştığı yerde maruz kaldığı başka hak ihlalleri varsa; **Adli Yardım** **ALO 155** **ALO 183**

Veli çocuğun çalışmamasını sağlamak için işbirliğine açık mı?

hayır

evet → 5. adım → Çocuğun çalışmasına son vermek için

Çocuğun çalışma durumu devam ediyorsa;

8. adım
Çocuğun Çalıştığına Dair Bildirim ve Takibi

Kamu görevlileri, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 279. maddesi uyarınca suçu bildirmekle yükümlüdür.

BİLDİRİM ŞU KURUMLAR ÜZERİNDEN GERÇEKLEŞTİRİLEBİLİR:

- ALO 183
- Cumhuriyet Savcılığı
- İlçe Emniyet Müdürlüğü
- İlçe Jandarma ve Karakol Komutanlığı

Çocuğun çalıştığına dair bildirim yaptınız mı?

hayır

evet → Öğretmen olarak görev tanımınız kapsamında yükümlülüğünüzü yerine getirdiniz. Olası riskleri fark etmek ve önleyici çalışmaları sürdürmek için takipte kalmaya devam edin.

VELİYİ YERELİNİZDE HANGİ KURUMLARA YÖNLENDİREBİLİRSİNİZ:

I	II	III	IV	V	VI
Anne-babadan biri iş bulursa çalışabilecekse; **İŞKUR** **Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu** **Belediye Meslek Edinme Kursları**	Anne kardeş/engelli/yaşlı bakımı nedeniyle çalışamıyorsa; **Sosyal Hizmet Merkezi** **ALO 183** **Belediyelere Ait Kreş ve Gündüz Bakımevleri**	Çalışabilecek herkes çalıştığı halde yeterli gelir sağlanamıyorsa; **Sosyal Hizmet Merkezi** **İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı** **İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavı** **STK'LAR**	Çevresel olumsuz şartlar nedeniyle ebeveyn çalışmanın çocuk için daha güvenli ve öğretici olduğunu düşünüyorsa **Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlüğü** **Belediye Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü** **Halk Eğitim Merkezi** **Belediye Hobi ve Meslek Kursları** **STK'LAR** **Gençlik Merkezleri**	Çocuk okula gelmeyi istemiyorsa ve çalışmak istediğini söylüyorsa; **Gençlik Hizmetleri ve Spor İlçe Müdürlüğü** **Belediye Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri: (Ailenin danışmanlık alması için)** **Toplum Ruh Sağlığı Merkezi** **STK'LAR**	Aile Türkiye'de kalmak için kayıt ya da doküman sorunu yaşıyorsa; **Göç İdaresi** **STK'LAR**

Bundan Sonra: Müdahale ve İyileştirme

Türkiye'de çocuk koruma sistemine uygun olarak çocuğun yararını gözetecek müdahalelerin ve iyileştirme adımlarının ilgili kamu kurumları tarafından gerçekleştirilmesi gereklidir.

Çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda geliştirdiğimiz diğer belge ve kaynaklara yandaki QR kodu okutarak web sitemiz üzerinden ulaşabilirsiniz.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları

İstanbul Bilgi Üniversitesi GÖÇ ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ